

KLGF-bladet

nr 60

Medlemsblad för Kalmar läns Genealogiska Förening

Årgång 15,
September 2006

Adress: Per Carlzon, Storgatan 50, 361 33 EMMABODA

Hemsida på internet: <http://www.klgf.com>

ISSN 1653-087X

Höstens program med höstkurs och släktforskarhjälp sid 4

Släktforskarhjälp startade för säsongen den 2 sept i Mörbylånga. Här visar Karl Axel Björklund en besökare tillrätta

Utvandringen från Sverige och Öland (1866-1900) till Tyskland
Föredrag av Hans-Jürgen Schmitz på Öland Tyskland-dagen i Runsten

sid 8-9

Släktforskar dagarna i Stockholm belyses från Småländsk horisont
sid 10-11

Landshövding Mats Hellström invigde dagarna. Han besöker han Genlines monter.

Ordförandens spalt

sid 2

Besök på krigsarkivet
Gösta Alexandersson rapporterar från resan i okt förra året

sid 5

Styrelsen

sid 3

Minnen från Malmen
Ingemar Nilsson fortsätter sin berättelse om uppväxtären i Kalmar

sid 6-7

Släktforskar dagarna 2007

sid 12

Efterlysning

sid 12

Redaktionskommittén för medlemsbladet är: Jan Jutefors, Alva Lilja, Gösta Alexandersson
Artiklar, frågor och efterlysningar skickas till: KLGF, Ryssbyvägen 15, 380 30 Rockneby

Medlemsavgift 2006: 100:-; familjemedlem: 20:-. Postgironr 436 19 72-5.

En mycket solig och het junidag hade jag förmånen att närvara vid min syssling Hannas examen från gymnasiet, CIS, i Kalmar och på den efterföljande festen. Där fick jag möjlighet att träffa släktingar som jag inte hade sett på 12 år. Det kan för vissa låta som en evighet, medan det för andra är som igår. För mig var det väl ungefär någonting mittemellan.

Några veckor senare for jag till USA, med destination Seattle, och träffade fler släktingar. Men nu var avståndet i tid inte 12 utan 112 år. Dessa släktingars anfader hade emigrerat nästan, på dagen, exakt 112 år tidigare från Vissefjärda. Men trots avståndet i tid och rum hade inte så mycket förändrats. Man avnjöt fortfarande kroppkakor och sjöng svenska luciasånger.

Jag bodde den mesta tiden hos min släkting, Donald "Don" Cain, och hans grannar hade namn som Matson, Cederstrom, Anderson, Seaquist och Hillesland etc.

Det skandinaviska inslaget i

KLGF-bladet Nr 60, sept 2006

dessas trakter var fortfarande efter så många år påtagligt. Många hade rötterna i Sverige, Norge och Danmark, och även i viss mån Finland. I Seattle finns det fortfarande en svensk förening. Genom Dons försorg blev det många möten med släktingar och andra intressanta människor.

En annan släkting, Kenneth Freeberg, berättade om saker som onekligen fick mig att känna historiens tunga vingslag.

Kenneth hade varit matros på kryssaren USS Honolulu den ödesdigra söndagen den 7 december 1941 då japanerna angrep Pearl Harbour. Kenneths fartyg hade dock klarat sig. På det sättet som man blev bemött kände man sig inte som någon avlägsen svensk släkting utan snarare en som alla hade känt hela deras liv. Det var en mäktig känsla.

Men om jag tänker efter är historien inte så avlägsen, 100 år är ingenting i sammanhanget eller i universums historia. En kollega berättade för mig hur nära allting är. När hans son, som jag antar var född på 1970-

talet, var liten var hans barnvakt en mycket gammal kvinna som var född på 1800-talet, och hon i sin tur hade när hon var väldigt liten blivit "vaktad" av en kvinna som var född 1792. Kontentan av detta var att sonen hade träffat någon som hade träffat någon som var född på 1700-talet, mer avlägset än så är inte historien. I det sammanhanget är 12 eller 112 år som igår.

Ibland finner man dessutom att världen är liten, att två olika släkter kan knytas ihop. Det visade sig nämligen att min syssling Hanna och Don var släkt med varandra. Den första var släkt på min mormors sida och den andre på min morfars sida, men ändå var de släkt med varandra. Men hur, det är en annan historia...

Innehållet i detta nummer:

Höstprogrammet	sid 4
Besök på Krigsarkivet ..... Gösta Alexandersson	sid 5
Minnen från Malmen i Kalmar ..... Ingemar Nilsson	sid 6
Utvandringen från Sverige och Öland till Tyskland ..... Hans-Jürgen Schmitz	sid 8
Släktforskar dagarna i Stockholm ..... Kerstin Jonmyren	sid 10
Stämmofunderingar ..... Per Carlzon	sid 11
Efterlysning	sid 12
Inbjudan till Släktforskar dagarna i Halmstad 2007	sid 12

Kalmar Läns Genealogiska Förening

Postadress: c/o Per Carlzon, Storgatan 50, 361 33 EMMABODA
E-post: klgf2001@hotmail.com
Hemsida: <http://www.klgf.com>

Styrelse:

Ordförande:

Per Carlzon, Storgatan 50, 361 33 EMMABODA Tfn: 0471- 123 36
E-post: percarlzon@globalnet.net

Vice ordförande:

Gullan Olsson, Magistratsgatan 12 B, 392 35 KALMAR Tfn: 0480-177 07
E-post: gullan.olsson@netatonce.net

Sekreterare:

Gösta Alexandersson, Korvmakaregränd 6, 393 64 KALMAR Tfn: 0480- 47 42 42
E-post: gosta.alexandersson@swipnet.se

Kassaförvaltare:

Margareta Ågren, Torsgatan 78, 387 34 BORGHOLM Tfn: 0485- 772 02
E-post: yuf746z@tinet.se

Ledamöter:

Alva Carlsson, Sveagatan 22, 361 31 EMMABODA Tfn: 0471- 124 96
E-post: alva.carlsson@swipnet.se

Anders Elofsson, Sporsjö 2143, 380 31 LÄCKEBY Tfn: 0480-607 07
E-post: anders@elofsson.ws

Conny Gustavsson, Tors gränd 3, 385 32 TORSÅS Tfn: 0486- 108 30
E-post: conny.gu@telia.com

Jan Jutefors, Ryssbyvägen 15, 380 30 ROCKNEBY Tfn: 0480- 665 65
E-post: jan.jutefors@telia.com

Alva Lilja, Björkenäsvägen 41, 393 59 KALMAR Tfn: 0480- 47 23 12
E-post: alva.lilja@swipnet.se

Suppleanter:

Birgitta Berkemar, Törevägen 13, 393 64 KALMAR Tfn: 0480- 47 34 86
E-post: birgitta.berkemar@telia.com

Christer Bäckström, Ludvigsgatan 8, 382 34 NYBRO Tfn: 0481- 10533
E-post: chba@home.se

Nils Eriksson, Spårvägen 8, 385 50 SÖDERÅKRA Tfn: 0486- 216 08
E-post: majron.nils@telia.com

Siv Mattson, Tre vänners väg 53, 393 59 KALMAR Tfn: 0480- 181 52
E-post: sinima@telia.com

Biblioteksansvarig:
Anders Elofsson

Redaktionskommitté för KLGF-bladet:
Alva Lilja, Gösta Alexandersson, Jan Jutefors

KLGF-bladet

Medlemsblad för
Kalmar läns Genealogiska Förening

ISSN 1653-087X

Upplaga: 500 ex

Ansvarig utgivare:
Per Carlzon

Organisationsnummer:
83 24 81 - 2981

Redaktör och layout:
Jan Jutefors

Manus skickas till:
Jan Jutefors
Ryssbyvägen 15
380 30 ROCKNEBY
jan.jutefors@telia.com

Redaktören förbehåller sig rätten
att redigera innehållet.

**Citat ur KLGF-bladet får göras,
om källan anges. För hela artiklar
hänvisas till författaren.**
Författarna är själva ansvariga för
innehållet i artiklarna.

Medlemsavgift 2006:
100:-, Familjemedlem: 20:-

Medlemsavgift 2007:
120:-, familjemedlem 30:-

PlusGiro: 436 19 72-5 KLGF

Adressändring:
KLGF c/o Jan Jutefors
Ryssbyvägen 15,
380 30 ROCKNEBY
E-post: jan.jutefors@telia.com

Höstprogrammet 2006

Kurs på Högalids folkhögskola

lördagen den 21 oktober
kl. 08.45-16.00

Föreläsningar:

Livet ombord på Regalskeppet
Kronan

Dackefejden

Resandefolket - hur hittar vi dem

Rostocka Holme - en
stormannagård från 1300-talet

Se utförligare program i särskild in-
bjudan bilagd i detta nummer

Landsarkivet i Vadstena

Vi åker till Vadstena någon gång un-
der hösten. Anmäl ditt intresse och
sedan åker vi när vi har en full bil.
Deltagarna får själva komma över-
ens om dag och tider.

Anmäl ditt intresse att följa med till:
Birgitta Berkemar

Tfn: 0480- 47 34 86

E-post:

birgitta.berkemar@telia.com

Anbyttardag

på Faurecia i Torsås
lördagen den 30 sept
kl 09.30 - 16.00

Södra Kalmar län: (Kalmar,
Nybro, Lessebo, Emmaboda och
Torsås kommuner.

Östra Blekinge län: Karskrona
kommun

Östra Kronobergs län:
angränsande församlingar

**Anmälan senast den 10 september
till:**

Conny Gustavsson
conny.gu@telia.com

eller

Nils Eriksson
majron.nils@telia.com

avgift 200 kr (betalas vid
ankomsten) inkl lunch och fika.

Se utförligare program i särskild
inbjudan bilagd i detta nummer.

Emigrantmuseet i Växjö

Vi åker till Växjö någon gång i no-
vember. Det kommer mer info i nästa
nummer av KLGf-bladet.

Anmäl ditt intresse att följa med till:

Alva Carlsson Tfn: 0471-124 96

E-post: alva.carlsson@swipnet.se

Släktforskarhjälp

Biblioteket i Kalmar

Måndag 4 sept 17-20
Måndag 11 sept 13-15
Måndag 18 sept 17-20
Måndag 2 okt 17-20
Måndag 9 okt 13-15
Måndag 16 okt 17-20
Måndag 6 nov 17-20
Måndag 13 nov 13-15
Måndag 20 nov 17-20

Biblioteket i Nybro

Torsdag 21 sept 17-19
Torsdag 19 okt 17-19
Torsdag 23 nov 17-19

Biblioteket i Emmaboda

Tisdag 5 sept 17.30-19
Tisdag 3 okt 17.30-19
Tisdag 7 nov 17.30-19

Biblioteket i Torsås

Onsdag 13 sept 17-19
Onsdag 11 okt 17-19
Onsdag 15 nov 17-19

Biblioteket i Borgholm

Lördag 21 okt 11-13

Biblioteket i Mörbylånga

Lördag 2 sept 11-13
Lördag 11 nov 11-13

Biblioteket i Färjestaden

Lördag 7 okt 11-13

Du kan hitta vårt fullständiga program på vår egen hemsida
www.klgf.com

Vårt program finns även under **Kalendarium**
på Sveriges Släktforskarförbunds hemsida www.genealogi.se,
klicka sedan på Kalendarium i vänsterspalten.

Besök på Krigsarkivet

Sju KLGF-medlemmar besökte den 26-27 oktober förra året krigsarkivet i Stockholm för att söka information om knektar och båtsmän i släkten.

Besöket inleddes med en guidning i arkivets underjordiska lokaler och visning av dokument som är av intresse för släktforskare och av allmänt historiskt intresse. Bl. a. hade man inför besöket arrangerat en utställning av historiska kartor över Kalmar och Öland.

Därefter följde enskild forskning ur begärda framplockade dokument och mikrokort.

Själv hittade jag soldatkontrakt och soldattorpssyneprotokoll för min morfar, som var indelt soldat 1889-1904. Soldatkontraktet upptar bl. a. "lega" á 15 kronor, som han erhöll vid rekryteringen, samt årslönen 2 kronor och 8 öre som han tillsammans med viss ersättning från rotebönderna i natura erhöll för att föda sin familj på 5 personer.

Utdrag ur **Soldattorpssyneprotokoll för 1. Livgrenadjärsregementet, Ydre kompani, Malmslätt.**
Soldattorp nr 8 Njölhult, Horn.

Syn år 1826

Stugans skorsten och stenfot rappas. Lås för dörren anskaffas. Ugnen i köket förses med spjell. Ladugården: Taket på fähuset omtätas med 2 tjug halm till hjälp av det gamla. Taket å logladan omlagas med ½ tjug halm och 3 nya tiljor inlägges i logkistan.

Syn år 1832

Rotemästare Nils Pehrsson. Stugan: Blyet i fönstren lagas och 4 nya rutor insättes. Lås för stugan anskaffas. Teldet i köket repareras med 4 nya tiljor. Boden utan anmärkning. Loge och fähus: Den påbörjade tak-täckningen fullbordas genast. Dropprännan till loge: Teldet anskaffas. Oduglig gärdesgård 300 meter.

Syn år 1893

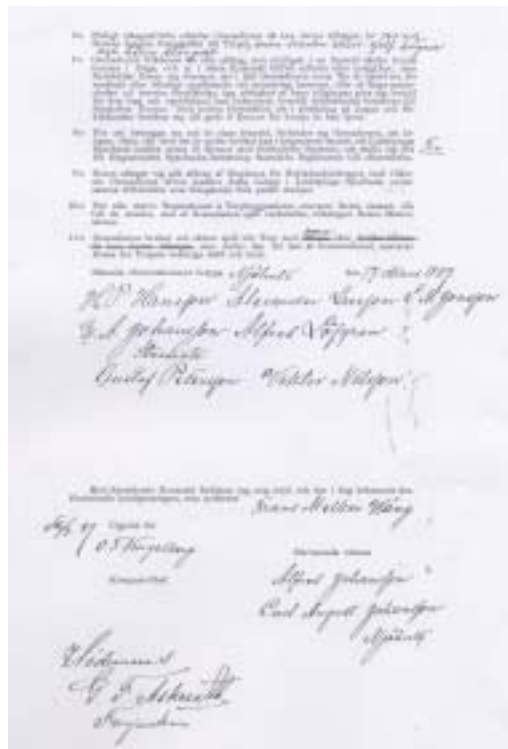
Stugan: Taket tätas och omlägges delvis. Dörrarna tätas och kökets väggar fogstrykes. Ladugård: Nytt tak. Logen: 3 nya tiljor inlägges. Verkställes till 1 juli 1894.

Syn år 1903

Stugan: Nytt fönsterkar i gavelfönstret, nytt murband av järn och spjell anbringas i köksspisen, golvet i köket omlägges och fylles med kolstybb, köksfönstret tätas och lagas, två nya fönster- Rutor i köket och en i stugan insättes, taket lagas och tätas och förses meny huv. Ladugård: Virke till ny grind till fähuset lämnas. Reparationen verkställes till den 1 oktober 1903. Roten är i laga tid kallad erkänner C.A. Johansson

Av ovanstående framgår att rotebönderna inte självmant underhöll torpet utan avvaktade regementets krav vid synetillfällena och att de inte ansåg att lås till stugan var så angeläget.

Gösta Alexandersson

Minnen från Malmen i Kalmar

av Ingemar Nilsson, Kalmar

När jag föddes gick Far och skrev in mig i Rostads Seminariums övnings-skola. Det var tvunget om man skulle ha en chans att få in sina barn i denna skola. En "Snobbskola" som en kärring sa. Vi var från början 23 ungar i klassen efter åtta år var vi bara två kvar av den ursprungliga klassen under årens lopp hade det fyllts på från andra skolor bara de bästa från de skolorna som fanns i staden. När vi slutade efter åttonde klassen var vi bara fem elever, tre flickor, två pojkar. Det var jag och Kurt Johansson, Anna-Karin Sandström, Ingrid Karlsson och Henny Johansson. Anna-Karin och jag var de enda som klarat 8 år på Rostad.

Att det var sådan omsättning på elever berodde på de svåra tester som skedde med oregelbundna mellanrum i olika ämnen klarade man inte dem så var det slut.

Men det var bra betyg från Rostad. Det smällde högt det var inget problem att få jobb. Vid mönstringen till värnplikten var det roligt. Alla deras skriftliga prov hade jag redan gjort i skolan så Majoren som rättade dem ansåg att jag var överintelligent (kvalificerat fusk när man kan det utantill) men han skrev in i mina papper att jag skulle på befälsutbildning. Men om mönstringen skall skrivas senare.

Lärare jag kommer ihåg var i 1:a klass Fröken Bergö, i 3:e + 4:e klass Adolf Johansson, i 5:e + 6:e klass Ebba Håkansson och i 7:e och 8:e Jenny Christoffersson. I gymnastik hade vi Ella Lejonanker och i träslöjd teckning och målning Maja Båå. Den sistnämnda var en snäll lärarinna vi kom bra överens därför att jag alltid viste vad jag ville göra viste man inte det blev hon rent ut sagt förbannad. Hon skrämde vettet ur seminaristerna som skulle bli lärare. En som

hyrde rum hos oss blev sjuk när hon skulle ha Båå som lärare. Fröken Lind skötte undervisningen i trädgårdsskötsel samt bevakade att vi inte snodde för många valnötter, i parken fanns två eller tre träd. Lindan hade som vi tyckte en konstig klädsel, grå dräkt med byxkjol, i sommar som vinter. De flesta lärarna hade graden Lektor. Det enda språket vi läste var engelska. Tyska som lästes på andra skolor var genom någon tyst överenskommelse bannlyst. Det sågs inte med blida ögon om någon talade de. I matematik hade vi en lektor Vigfors, bror till finans-ministern på den tiden.

1940 när kriget pågick fick någon en snilleblix. Man skulle prova hur in-ternerings/fångläger för tyska krigsfångar skulle utformas. Vilka optimer! Sagt och gjort. Man lade beslag på en bygdegård, snickrade två-våningssängar, förstärkte stängslet runt eländet städslade kökspersonal och vädjade om frivilliga försökskaminer. Gissa vem som var bland dem? Jag naturligtvis, Far anmälde mig och gav mig en bok av Winston Churchill att läsa. Han satt i ett fångläger och han flydde, det skulle lära mig hur det gick till. Han var min fars idol. Jag läste boken och lärde mig en del.

Som vanligt började jag tillverka prylar bl.a. modeller av engelska jaktplan och sälja. Det fanns inga sådana sade man men jag hade bilder från England i de gåvopaket vi fått därifrån. De gick nog lite för långt i realism för när jag fick ont i halsen fanns ingen läkarhjälp. Det gjorde att jag inte kunde tala på flera månader. Hela höstterminen var jag stum och hade jag haft sångröst så försvann den för alltid.

Mina nöjen som ingen annan än jag hade, var att meta. Det gjorde jag i Cellviken, nuvarande Systraströmmen, Fredrikskanskanalen och Malmfjärden.

Nåja ensammen var jag inte. Hade två omaka kompisar att meta tillsammans med. Det var en f.d. skraddare och en otroligt tjock gubbe, musikfanjunkare och musiklärare. Mor hade tålmod att steka de abborrar och småfisk jag fick upp, de blev goda frukostar till mig. När jag var några år äldre fick jag en cykel och då åkte jag ut till Oletveten och fiskade.

Ett par gånger om året kom tivoli eller en cirkus till Kalmar. De brukade hålla till på "Bomans tomt" Det var ett litet snickeri på Strandgatan med en stot tomt. Det var en karusell, en radiobilbana, skjutbanor, lotterier, pilkastning m.m. Hos "Kalle stjärnkikare" (Otroligt vindög), som bodde över oss, brukade den som skötte radiobilarna hyra in sig och sin grabb som var jämngammal med mig. Vi blev kompisar och någon gång kunde vi få köra radiobil gratis, men inte ofta. "Lyckobrev" såldes av en kringvandrande gubbe som hade en papegoja på axeln. Den brukade plocka upp lyckobreven ur en låda.

En kärring gick omkring och sålde lotter på kuddar hon hade gjort (tillhörde inte tivolit). Hon bodde på Malmen och det var ett extraknäck för att dryga ut pensionen som inte var stor. De flesta i kvarteret hade mer än ett arbete och så hjälpte man varandra. Ingen var ju rik, men ingen svalt heller ihjäl.

Jag kommer ihåg en person som hette Johansson men kallades "Kimrök" för han var så svartmuskig. På morgonen var han vit i ansiktet som alla andra, men hans svarta skäggstubb hade tagit överhanden vi mid-

dagstid. Jag undrar hur många fastigheter han var gårdskarlar hos.

En som kom om sommaren var en s.k. "Gåramålare". Han hette Nilsson och hade en son som hette Erik. Vi blev rätt goda vänner. Målaren cyklade runt i trakten och erbjöd sig att måla av gårdar och stugor. Var det större motiv målade han på duk, men småstugor och mindre motiv målade han på porslinsallrikar. Det var många gånger förskönade bilder av torp och gårdar. Det var bäst så sade han och skrattade. När jag senare började måla av gamla torp och hus (Barn-domshem) använde jag samma system med pelargoner i fönster och blommande äppelträd. Det var precis som Mormor hade det, sade tanterna med tårar i ögonen.

Jag slutade skolan på våren 1941. Far sade ta nu ledigt över sommaren och det gjorde jag. Sökte sedan arbete. Började på Pressbyrån slutade snart, var ett skitjobb. Och började på Ford, det var bättre men en dum verkställare fick mig att sluta. Och började i stället på Exo-verken som tillverkade värmepannor, gengasaggregat och en del konstiga grejor till försvaret, bl.a. oljetankar och svirvelkontakter till stridsvagnar.

Det var krig i EUROPA. Vi tjänade bra på dessa jobb. En kille, 3-4 år äldre än jag hade blivit inkallad och föreslog verkställaren att jag skulle få bli svarvare och överta hans svarv. Killen hade gått på Rostad han med och vi höll givetvis samman.

1943 när jag var 17 år gjorde jag något tokigt. Tillsammans med en kompis sökte vi värvning vid Fl2 i Kalmar. Ett 6 månaders kontrakt skrevs, men det kunde sägas upp. Provet i metallbearbetning till flygmekaniker var skitenkla och de kunde inte lära mig något. Dessutom hade de säkert de sämsta trupputbildare som fanns. Särskilt med tanke på vad jag senare lärt mig. Inte lär man sig något t.ex att skrika högre om man springer 3 varv runt en hangar, så jag slutade fort som attan. Då

började jag på KVAB, Kalmar Verkstads AB, som tillverkade och reparerade järnvägsmaterial. Där fick jag börja som hjälpare åt en reparatör i maskinverkstaden. Någon svarv fick jag inte förrän de sett vad jag gick för, men jag hade goda läromästare i allt djäkelstyck som man kan gör på en verkstad. Både att göra bra och riktiga arbeten och att hitta på hyss.

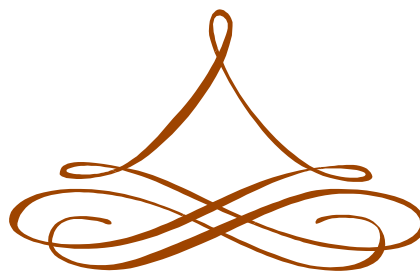
Första uppdraget var att modernisera maskinverkstaden. Den hade drivits av en central elmotor till alla maskinerna, som drevs via axlar och remmar uppifrån taket. Nu skulle varje maskin ha egen motor och växellåda. Det var ett intressant och roligt arbete.

Det var två roliga och luriga gubbar jag jobbade tillsammans med, de lärde mig mycket. Efterhand fick jag självständigt arbete, men så blev jag sjuk och läkarna konstaterade att det var TBC. Det var på flyget jag smittats. Alla 8 på samma logement hade smittats, 4 dog för det fanns inget botemedel på den tiden och det tog i det närmaste två år för mig att bli bra. Då låg jag på Målilla Sanatorium en tid också. Där var rätt tuffa människor. En kille fick syn på en vit likkista när de levererades, den skulle han ha sade han och tjatade tills den ställdes undan för honom och han fick faktiskt åka hem i den. Dödligheten var 60 %. Det var innan penicillin var uppfunnit.

Under den tid som jag gick sjukskriven för TBC, var ett av nöjena att gå ner till hamnen och titta på vad som hände där. I Tullhamnen låg det flera trålare från Västkusten och de gick ut i Östersjön och fiskade. Det var nästan omöjligt för dem att fiska i Nordsjön på grund av kriget med minor och otrevliga tyskar. Under denna tid var det ingen som klagade på konkurrens om fisken. Fiskarna på östkusten hade heller inte så stora båtar heller. Man var glad för all fisk man fick, för det var ransonering på all mat.

Marinen hade inkallat en del trålare för kustbevakning och minspaning och det var besättningar från flottan som förde dessa båtar. Trålarna hade beväpnats med en liten kanon på fördäck, när man sköt med den tog skytten stöd med ett par axelstöd. En gång lossnade kanonen på en av båtarna och slog en volt över skytten och ner i sundet. Skytten klarade sig utan allvarliga skador. När de upptäckte en drivande mina så skulle de sprängas. När den detonerade på säkert avstånd från båten, skyndade man sig till platsen och plockade upp så mycket död fisk man kunde. Det var ett bra tillskott till kosten.

Det var inte ofta men ibland kom det lastfartyg med säd eller majs. Säden och majsen var bra bytesobjekt att komma över. Jag hade en jacka med stora fickor. När stuvarbasen tog prov på säden skedde det genom att han stack hål i säcken med ett rör fick sitt prov och stoppade igen det med en säcktrasa. Den var lätt att pilla bort den och så fyllde jag mina fickor, men jag måste naturligtvis täta hålet igen så jag inte blev upptäckt. Stuvorna bara skrattade de vist vad jag gjorde. Säden eller majsen åkte jag ut till en gubbe vi kände som hade höns och bytte mot ägg. Han arbetade på slakteriet och ibland blev det en bra fläskbit istället.

Utvandringen från Sverige och Öland (1866-1900) till Tyskland

av Hans-Jürgen Schmitz

Anteckningar från ett föredrag hållet på Öland - Tysklanddagen på Runstens Hembygdsförening den 13 aug 2006.

Emigranter från Öland totalt

Ungefär 15000 personer emigrerade från de 34 församlingar på Öland under tiden 1866-1900, dvs ca. 1/3 del av Ölands befolkning under denna tid.

Officiella emigranter

Alla emigrerade inte, en del kanske bara flyttade till Kalmar eller någon annanstans, men de ovan är de som är officiella emigranter. De finns antecknade i utflyttningslängden. Om det verkliga antalet emigranter har vi fortfarande inga korrekta uppgifter och jag tror inte att vi kommer att få det.

Inofficiella emigranter

Åtskilliga brydde sig inte om att skaffa sig ett utflyttningsbevis utan bara försvann. Till en viss del finns det anteckningar om vart de hade tagit vägen. Andelen av dem är störst vad det gäller Tysklandemigranter.

Arbetsvandring och emigration

Många av de officiella emigranterna reste aldrig och andra som hade rest kom tillbaka. Hur många som verkligen emigrerade vet vi inte.

Alla som officiellt emigrerade stannade inte i Amerika, Danmark eller Tyskland, en del kom tillbaka. Det var planerat eller också kom de tillbaka pga av att de hade misslyckats i Amerika, Danmark, Tyskland eller i något annat land.

Vet vi vanliga svenskar något om Tysklandemigrationen? - Den glömda emigrationen!

Många i vårt land vet att svenskarna under senare hälften av 1800-talet

emigrerade till Amerika och Kanada. De vet också om emigrationen till Danmark, men mycket lite om dess omfattning och fortfarande är det ett begränsat antal personer som känner till Tysklandemigrationen och – det är inte många tyskar som vet någonting om den stora utflyttning till Tyskland heller. Man måste därmed kalla denna emigration - den glömda emigration.

Tysklandemigrationen – ett sydsvensk fenomen?

Man har kallat denna emigration för ett sydsvensk fenomen, men jag tror inte man kan säga så när många emigrerade från Stockholm, Uppsala och Göteborg m.fl. till Tyskland.

Emigration till Nordtyskland?

Man säger också att Tysklandemigrationen begränsade sig till Nordtyskland. Kan man säga att Sachsen, Ruhrområdet och trakterna kring Aachen är Nordtyskland?

Fattigemigration?

Det var huvudsakligen det fattiga folket som emigrerade till Tyskland, men också till Danmark, men långt ifrån alla som reste till Amerika var välburna. Men det fanns också hantverkare, tekniker och andra som sökte sig till Tyskland, för Tyskland behövde duktig arbetskraft och de var mycket välkomna!

Behandlingen i Tyskland och i Sverige

En del behandlades illa. Det var framförallt kvinnorna som utnyttjades, . Blev de gravida blev det svårt för dem. De utvisades och gick en ovisst framtid i Sverige till mötes. Många åkte dock tillbaka och lämnade sitt barn i Sverige och reste till Tyskland igen. I många fall blev det positiva lösningar.

Agentverksamheten

Det fanns en omfattande agentverksamhet. Det fanns tyska, svenska och danska agenter. Alla ville tjäna pengar på denna, till en del slavmarknad, som förekom bl.a. i Lübeck. Ändå blev det så att många svenskar blev tyska medborgare.

Claudius Riegler (100.000)

Enligt Claudius Riegler som har studerat denna fråga var det 100.000 män som sökte och fick tysk medborgarskap. Ett större antal svenska emigrantforskare vet att andelen kvinnor som emigrerade var större än män. Kanske en relation 60% / 40%. Det kunde variera mellan olika landsdelar och tidpunkter.

Antal Tysklandemigranter

Om 100.000 män fick tysk medborgarskap vilket motsvarade 40% av tysklandemigranterna så bör 150.000 kvinnor har emigrerat till Tyskland = 250.000 personer.

Kvinnor som gifte sig med tyska män blev automatisk tyska medborgare och de behövde därmed inte söka tyskt medborgarskap.

Statslösa och de som dog

De män och kvinnor som dog i Tyskland under denna period och personer som har sökt tysk medborgarskap – men som inte fick det, blev oftast statslösa.

Ett antal svenska kvinnor gifte sig med tyska män och emigrerade från Tyskland till Amerika eller andra länder.

Det gick bra för många svenska män och kvinnor

Sammantaget så gick det ändå bra för flertalet emigranter. Vi kan nämna kvinnor och män vid namn som har skapat en god situation för deras söner och döttrar.

Mina uppgifter...

från Tyskland begränsar sig till den nordtyska delen. Visserligen har jag uppgifter och material från andra delar av Tyskland, men av ekonomiska skäl har det inte varit möjligt att närmare undersöka dessa viktiga områden.

De städer som var viktigast att undersöka var Kiel, Lübeck, Hamburg och Flensburg, men det hade varit önskvärt att även undersöka trakterna i Sachsen, Westfalen, Hannover, Aachen, Berlin och Bremen.

Kiel

Fästningsbyggen 1865/66, Konsul Roth
Svenska kyrkan Kiel-Gaarden 1869
Svenska skolan Kiel-Gaarden 1870
Hamnutbyggnaden 1870
Varvet 1871
Stormfloden 1872
Ny svensk kyrka 1919/1941 (Utlandsförsamling)
Svenskt ålderdomshem 1920
Vita bussarna
Upplösning av Svenska kyrkan i Kiel 1952

Lübeck

Hamnen där arbetskraften från Sverige huvudsakligen togs emot. (Malmö)
Mångsidigheten. Många hantverkare, många svenska namn!
Svenska sjömanskyrkan (kontakter till Kiel)

Hamburg

Svensk kvarter
Svenska sjömanskyrkan
Besök hos de svenska damerna

Flensburg

Varvsindustrier
Många svenskar
Söderberg

Hur finner man spåren efter svenskarna?

Kyrkogården, arkiven, telefonkatalogen, kyrkan, besök i statsdelar, kontakter

Öland

Omkring 30% av emigranterna från Öland sökte sig till andra länder än Amerika. Många till Danmark och ca. 5% till Tyskland.

Andelen Tysklandemigranter var förhållandevis liten, i relation till antalet emigranter i Kalmar län, Blekinge och Kronobergs län

Normalt var det fler kvinnor än män som emigrerade till Tyskland – men inte från Öland! Där var det tvärtom fler män än kvinnor.

Många män sökte sig till Hamburg, men också till Antwerpen. Det var sjömän och de hade troligtvis inte tänkt att emigrera till Tyskland, utan de ville ta en båt ut på Atlanten. Kanske någon hittade en hustru i Tyskland på vägen?

Emigrationsmönstret från Öland avviker rejält.

Emigrationen från Runsten (ej komplett)
Totalt 397 emigranter till Amerika 280
till Danmark 73
till Tyskland 32
till England 5
till Norge 2
till Holland 1
till utrikes ort 5

Många emigranter från Öland hade sitt föräldrarhem på fastlandet, i Kalmar län, Blekinge och i andra delar av Sverige.

Konkreta exempel

Pawlack

Fransson

Söderberg

Johansson (Rödeby/Lillö)

Nikolaidotter (Vissefjärda)

Peter Magnus Olsson (Flymen)

Emma Christina Nilsson, född 17/5 1852 i Gärdslösa. Kallades på Fehmarn för Sophie från Jenlyssa. Emma fick flera barn utom äktenskapet på Fehmarn. Ett lämnade hon i Karlskrona. Hon emigrerade 1876 till Tyskland och gifte sig med tysken Friedrich Lindner i november 1885 i Bannesdorf på Fehmarn.

Hon dog i maj 1942 i staden Burg på Fehmarn.

Resor

Kiel, Gaarden, Friedrichsort, Elmshagen
Eutin
Oldenburg i/H
Neumünster
Nordsjökusten
Ratzeburg
Schleswig-Holstein
Flensburg
Schrepperi (Angeln)
Fehmarn (Claudius Riegler)
Lübeck (kyrkan)
Lübeck (flera ättlingar)
Hamburg (kyrkan)
DDR

Hemsida och nya förfrågningar
Alltid nya okända emigranter!!

Namnförändringar!

Möjligheten att forska i Tyskland!

Släktforskardagarna i Stockholm, rekord på rekord.

av Kerstin Jonmyren

Rekordmånga utställare, rekordmånga mässbesökare, rekordförsäljning på mässan, rekordmycket uppmärksamhet i media. Det låter verkligen något, och visst, där fanns alla förutsättningarna: Det var släktforskarförbundets 20-årsjubileum och mässan fanns i Stockholmregionen.

Jag hade aldrig varit i Nacka Strand tidigare. Det visade sig vara ett område särskilt byggt för utställningar och mässor, med en porttunnel som infart. Mässhuset kallas för Factory, eftersom det från början byggdes som fabrikslokal. Jag tyckte det var lite bökit att ta mig dit ut med bussar, men det beror väl mycket på att jag är ytterst ovan vid Stockholms kommunikationer. Jag kom fel vid ett bussbyte, men fick hjälp av en vänlig dam vid en hållplats att ta mig med en annan buss åt rätt håll. Tillbaka från Nacka Strand gick det lättare.

Stämman

Det hade förutspåtts att förbundsstämman skulle bli stormig, men blev det knappast. Som alla vet har förbundets ekonomi kraftigt försämrats på en relativt kort tid, något som har kommit som en stor överraskning för alla utom de innersta kretsarna. Nu skulle ekonomin granskas i varje hörn av ombuden. Medlemsavgifterna för de anslutna föreningarnas medlemmar skulle också chockhöjas. Det hördes mycket försnack och upprördhet i korridorerna strax före mötet, men när sedan stämman väl kom i gång kändes det hela på något vis redan överspelat. Den ekonomiska berättelsen och nästa års budget togs utan någon större diskussion. Förbundet hade redan sagt upp personal

och på andra sätt försökt att räta upp ekonomin, så mer fanns just inte att tillägga.

Avgiftsökningen stannade vid två kronor per medlem i stället för tre kronor som hade föreslagits. Hans Peter Larsson, föreslog från Gotlands Genealogiska Förening denna mer måttliga höjning och den röstades fram. Motivet var att även en mindre höjning kan vara påfrestande för små föreningar.

Hans Peter Larsson ny förbundskassör

GGF:s kassör Hans Peter invaldes i fyllnadsval på ett år till förbundskassör efter den nyligen bortgångne Kurt Modig. Vi önskar honom lycka till i sitt inte alldeles enkla uppdrag, där det gäller att få förbundets ekonomi i balans igen.

Övriga nya styrelsemedlemmarna valdes sedan in under lugna former. Stämmans enda votering gällde vilka som skulle sitta i valberedningen! Inte precis något avundsvårt uppdrag, men väl så viktigt. Någon mindre eftertänksam person kastade fram mitt namn till detta uppdrag, som det alltså blev votering kring. Åtta namn till fem platser! Jag fick minst med röster och slapp därmed från det uppdraget. Att sitta som medlem i förbundsstyrelsen skulle nog kännas glassigt, åtminstone i början, men i valberedningen!

En motion gällde att försöka få till stånd en svensk folkräkning för 2010, bland annat för framtida forskares skull. Ett vällovligt förslag som givetvis antogs.

Jag brukar varje år kommentera vem som sitter ordförande för stämman. I år hade man valt landshövdingen i Stockholms län, Mats Hell-

ström. Han skötte uppdraget väl, även om han verkade lite långsam i vändningarna ibland, nästan frånvarande. Annat var det när Ingegerd Troedsson, riksdagens förra talman, satt ordförande. Då var det fart.

Utställningarna och DNA-prov

Jag hann också runt och kolla vad som bjöds från olika montrarna. Nytt för i år var två amerikanska utställare - som var endast engelsktalande. Det gällde stiftelser som samlar in DNA-prov från frivilliga släktforskare. Meningen är att man så småningom, när det har kommit in tillräckligt med DNA-prov, skall kunna hitta gemensamma anor även långt tillbaka den vägen. Dessa företag har sin grund i donationer och sponsorer som tror på idén.

Den ena av stiftelserna på stämman, Sorensen Molecular Genealogy Foundation, har jag redan berättat om i förra numret av Oe Folki. Den kostar det inget att delta i, men man får heller inga direkta uppgifter tillbaka. Där kan man hitta sina fränder om man redan har fått sitt DNA analyserat, t ex genom National Geographic försorg. Den andra utställaren var Relative Genetics, och var ganska lik National Geographic i sitt upplägg, fast hade högre priser. Dock fick man mer hjälp av dem att hitta sina genfränder, ungefär som man får när man kollar i Sorensens databas - tillsammans med sin analys. Relative Genetics erbjuder allt i ett så att säga.

Jag måste erkänna att jag är fascinerad av detta nya med DNA - analys. Det är inte direkt släktforskning, det rör anfäder mycket längre bakåt, men ändå eller just därför...

Jag tog en god stund på mig att

Stämmofunderingar

Dålig ekonomi, uppsägningar och miljonförlust... Allt verkade som upplagt för en hård och infekterad strid på Stämman i Nacka Strand. Kanske hade ordf Ted Rosvalls uppmaning innan mötet, om besinning, effekt. För under mötet föreföll det stora flertalet vara överens med och stödde den sittande styrelsen. Det fanns några som dock opponerade sig, men vid omröstningarna rådde en närmast häpnadsväckande samstämmighet. Från något håll krävde man en extern kontrollant av ekonomin. Detta hängde samman med förbundets dåliga ekonomi, men denna åsikt vann inget gehör. Revisorer hade inte framfört någon sådan rekommendation. Några hade också invändningar mot en höjning av medlemsavgiften, då man endast betraktade denna som ett sätt för styrelsen att rädda ansiktet när det gällde ekonomin. Inte heller denna åsikt fick något bredare stöd, dock fick man till en viss reducering, då avgiften höjdes till 9 istället för – från styrelsen – föreslagna 10 kr. Överhuvudtaget förlöpte stämman i en sansad ton och lugn anda under ledning av den för mötet tillsatta ordföranden Lars Elindersson. Han agerade på ett korrekt sätt och gav ett förtroendeingivande intryck. Den enda stöttestenen var förslagen till ny valberedning, där nio förslag fanns till fem platser. Det krävdes en utdragen och tidskrävande omröstning, med valsedlar, innan man hade fått fram fem ledamöter i valberedningen. Ett av förslagen var fd KLGf-ordföranden, Kerstin Jonmyren, men hennes röster räckte inte för en plats. Eventuella stridsyxor hade om inte vid stämmans slut så i alla fall på kvällens bankett blivit ordentligt nedgrävda.

Per

KLGF-bladet Nr 60, sept 2006

prata med båda utställarna och anmälde mig på deras mailinglistor för kommande nyheter på den fronten. Sorensens ene utsände, för övrigt av italienskt ursprung, hade faktiskt fått tipset om denna stämma av mig, så vi blev riktigt goda vänner där. Han och hans medhjälpare förklarade sig mycket nöjda med stämmodagarnas resultat och ämnar komma tillbaka till nästa års stämma.

Aktuella hemsidesadresser:
www.SMGf.org ;
www.relativegenetics.com
www.nationalgeographic.com/genographic

Intressant med internationella utställare

Mässorna vid släktforskarstämmorna tycks bli allt mer internationella. Jag, som gick i skolan under det kal- la krigets och spionskräckens dagar med stor misstänksamhet över gränserna, njuter en hel del av dagens tilltagande internationalisering, som alltså även visar sig i genealogiska sammanhang.

Alla våra nordiska grannländer var representerade. Föreningen G-gruppen för forskning i Tyskland och Baltikum fanns på plats. Likaså var en representant där för ett tysksvenskt samarbetsprojekt för norra Tyskland och de gamla svenska områdena där. Där fanns mycket historiskt att diskutera, och gamla tyska kunskaper behöver alltid friskas upp. Tyvärr hade den tyska representanten just blivit getingstungen när jag kom och hennes hand svullnade och deformerades alltmer, så vårt samtal blev rätt snart avbrutet av den tillkallade sjuksköterskan, som fanns på plats under hela stämman.

Prova på för framtida genealoger
 Nytt för året var en *prova på-hörna* i lokalen, där besökare som inte visste så mycket om genealogi fick start-hjälp. Där var ständig kö. Fler släktforskare som blir bitna av detta och sedan inte kommer att kunna sluta, kanhända. Det brukar gå så.

Så fanns Genline där, SVAR i Ramsele, mormonerna, diverse arkiv och släktforskarföreningar och PLF i Oskarshamn inte minst, samt hur mycket intressant som helst. Jag hade velat ha mycket mer tid att gå runt. Då och då träffar man någon gammal släktforskarvän också, och vill förstås hinna prata lite eller mycket med den. Tänk vad genealogin förenar!

Under båda stämmodagarna hölls ett stort antal föredrag, fyra samtidigt hela tiden. Jag hann egentligen inte med mer än två av dem och de gav inte så värst mycket nytt. Det om ätten Holstein-Gottorp hölls av en mycket ambitiös föredragshållare, som rabblade och staplade genealogiska fakta så att man lade av direkt. Så skall man alltså inte göra när man föreläser.

Som avslutning på söndagen talade Ted Rosvall om ätten Bernadotte. Det var mer i form av ett bildspel och var vilsamt som sådant, men gav inget nytt. Jag var ledsen att jag missade Kalle Bäck, historieprofessorn, en erkänt duktig och intresseväckande föreläsare, men det går bara inte att hinna allt.

Varje år väljs ett *årets bibliotek*, som får pengar från förbundet att inköpa genealogisk litteratur för. I år var det *Mora bibliotek* som belönades för sitt engagemang för sina besökande släktforskare.

KLGF med i Halmstad 2007?

Sist men inte minst viktigt: Jag **saknade** en monter från Kalmar Läns Genealogiska Förening, min gamla förening som nu har blivit stor med många medlemmar. Många mindre föreningar fanns på plats. Jag vet av erfarenhet hur intressant och roligt det är att stå i montern, och få kontakt med folk som har anknytning till trakten. Nästa år blir SSF-stämman i *Halmstad*. Det ligger lite närmare Kalmar än Stockholm. Då måste KLGf bara vara med!

Efterlysning

Anor m.fl. uppgifter om följande personer:

A. Carl Petersson född 20 apr. 1813 i Söderåkra. Skomakare i Augerum och senare på Sturkö.

B. Nicklas Magnusson, född 22 okt. 1887 i Algutsboda. Hemmansägare på Sturkö.

C. Anders Jonasson, född 1777 i Vissefjärda. Båtsman Bast i Augerum. Gift med följande person.

D. Cajsa Magnidotter, född 1779 i Söderåkra. Bosatt i Augerum. Gift med föregående person.

E. Tore Olufsson, var 1736 bosatt i Rotavik, Söderåkra. Gift med följande person.

F. Inger Jonsdotter. Gift med föregående person.

G. Mattis Törngren, född ca 1787. Var ?. Kom ca 1809 från Kalmar till Augerum, där han var trädgårdsmästare. Flyttade sedan tillbaka till Kalmar ca 1812-13.

Alla upplysningar om ovanstående personer är välkomna.

Marie Holmberg
Ö. Stationsvägen 5
373 00 JÄMJÖ

Red. anm:

Mathias Törngren flyttar in till Kalmar i Febr 1814 (Kalm St.f. BI:1 p 168).

"261. Trädgårdsmästaren Mathias Törngren af I: G: Uddenberg, något läs, enfaldigt förstår, com: - Gift med Cecilia Måns Dotter och har en son".

Släktforskarlagarna i Halmstad

24 - 26 augusti 2007, Halmstads Teater, Halmstads stadsbibliotek.

Gränsland

Ett möte genom tid och rum.

Bröderna August och Johan från Vessige i Halland skildes i tonåren. Johan utvandrade till Pittsburg, USA och tog namnet Wallberg. August blev trävaruinspektör i Halmstad.

I vår digitala nya värld knyts August och Johan åter tillsammans i de källor som bara blir fler.

Boka er monter redan idag!

Ta chansen och visa upp era källor, kunskaper och erfarenheter inför det accelererande Släktforskarverige som snart har två miljoner intresserade!

**SLÄKT
FORSKARDAGAR**

HALMSTAD 24 - 26 - AUG - 2007

www.genealogi.se/halland - ger all information!